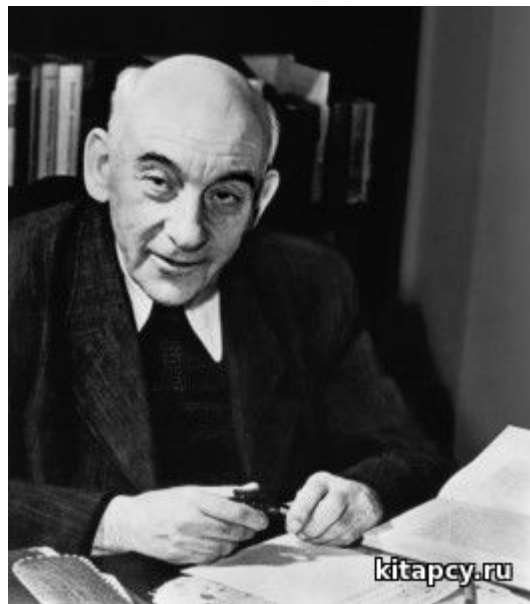

Mužel atly pişik

Category: Kitapcy, Psihologiýa, Publisistika

написано kitapcy | 24 января, 2025

Mužel atly pişik MUŽEL ATLY PIŠIK

Wiktor Klemperer (1881-1960)...

Kimdigini öň şu rubrikada aýdyp geçipdim.

Germaniýada ýaşaýan jöhüt maşgalanyň çagasydy. Kakasy hahamdy.

Nemesdigine bolan ynanjy bilen 1903-nji ýylda hristianlyga geçdi. 1912-nji ýylda ikinji gezek hristianlyga dolanyp bardy!

Nemeslik bilen jöhütligiň arasynda haýsam bolsa birini saýlap almaly bolsa, özi üçin birinjisiniň hemme zady, ikinjisiniň hiç zady aňladýandygyny aýtdy.

Sekiz ýyllap žurnalistlik etdi.

Akademiýada Monteskye hakynda doktorlyk dissertasiýasyny ýazdy.

Meýletinçi bolup Birinji jahan urşuna gatnaşdy. «Bawariýa» medaly bilen uruşdan dolandy.

Drezden Tehniki uniwersitetinde 1921-nji ýyldan başlap Latyn dilleri we edebiýaty kafedrasynyň professory bolup işläp başlady... Gitleriň häkimiýetde bolan 1935-nji ýylynda «jöhüt» bolandygy üçin işden çykarylady, nemes raýatlygyny elinden aldylar!

Pianinoçy aýalynyň «ariýa jynsyndan» – nemes bolmagy Klempereri konslagere ugradylmakdan alyp galdy. Emma uruş gutarýança geýiminiň sag golunda alty ýaşdan geçen ähli

jöhitleriň dakýan sary «jöhit ýyldyzy» belgisini götermäge mejbur boldy.

Nasistler dininden dänse-de, meýletin ýagdaýda uruşa gatnaşsada Klempereri kem-kemden hemme zatdan diýen ýaly gyraklatdy: professorlygyny, soňra awtoulagyny, telefonyny, jaýyny, hatda daktiloskopiýasyny-da elinden aldylar. Nobat nämä gelipdi?

• ARIÝES HAÝWANLAR

Dilçi alym Wiktor Klempereriň nemes faşizmi döwründe ýöreden gündelikleri kitaplaşdyryldy: «LTI» – «Nasistik döwletiň dili... Onuň kitabyňy okanda, är-aýal Klemperer-Şlemmer jübütiniň Mužel atly bir pişik saklandygyny bilip bolýar.

Nasistler wagtyň geçmegi bilen jöhitleriň öýdeçil haýwanlary saklamagyna-da idin bermedi. Ol gündeligine şeýle ýazdy:

«Jöhitleriň ýanyndaky «jynsyna saýrylaşan» jandarlara-da ýer ýokdy. Has soňra öýdeçil haýwanlarymyzy: pişiklerimizi, itlerimizi, hatda kanareýka guşlarymyza çenli elimizden alyp öldürdiler. Fiziki ýagdaýda we fiziki şikes ýetirmek arkaly etmediler muny, resmi we sistematiki şekilde edilmedi. Nýurnberg sud proseslerinde agzalman geçen zalymlyklaryň biride şudur, eger meniň elimde bolsa, ebedi sagadatdan binesip galjagymy bilsemem, diňiň aşagynda bir daragajy dikedim munuň jogapkärleri üçin..."

Är-aýal Klemperer-Şlemmer ilki Muželi saklady, gündeliklerine «Pişigiň howada asyl-asyl bolup duran guýrugy biziň baýragymyzdyr» diýip ýazdylar. Emma...

Pişigi saklamak kyn bolansoň, tabagyň içine salyp, öýe getirjek boldular. Mužel ele düşdi, öldürildi...

Nasistler aýratynam pişiklere ganyň duşmandy. Gündogardan gelendikleri üçin käbirleri olary «jöhit haýwanlar» hasap etdi.

Şol sebäpli pişikler haýyn we antisosialdy.

Şol sebäpli pişikler öýde saklanmaýardy.

Şol sebäpli pişikler şeýtanyň ýaranlarydy.

Bu maglumatlary agzamagyň sebäbi bar...

• YMAMOGLUNYŇ GEZELENJI

Nasistler jöhitleriň öý haýwanlaryny «nemes haýwan gory» üçin ýokanç howp hasaplady. Ariýa jynsy – ariýanalar diňe adamlar üçin däl-di ýagny! Haýwan mifini-de döretmek islediler...

Jöhitlere bolan ýigrenç – milletparazçylykly telbelik adamy näderejede pese düşürýändigini, näderejede psihologiýasyny bozýandygyny şu gynançly wakany mysal getirmek arkaly görmegiňizi isledim.

Bütin bu zatlaryň başlangyjy näme, bilýärsiňizmi: kine saklamak, öçli gezmek...

Serediň:

Tankyda düşüňäriň...

Gaharly-da bolup bilersiňiz, oňa-da düşüňäriň...

Emma kine saklamak – ar almagy talap edýän ruhy näsaglykdyr.

Ymamoglunyň Garadeňiz gezelenjinden soňra sosial mediýada ýazylanlaryň käbirini okanymda, käbir garşydaş pikirlileriň şeýle «ruhy näsaglyga» ýolugandygyny duýdum.

Bu «wirus» bize ýalany, pyrryldagy, pitnäni köpçülikleýin ýokanç kesele öwren FETÖ-dan ýolukdy!

Kylyçdarogly yrzalaşmasa, Ymamogly duşmançylyk saklasa, munuň soňy nirä barar?

Özem şolara golaýlaryň sosial mediýada ýazanlaryna seredilse-hä, Muharrem Inje saýlawlaryň birinji tapgyrynda prezident bolýmalydy. Muny aýtmak bilen syýasy jedele girmek islämok. «Dişe diş, gana – gan» oýlanşyksyzlygynyň ýurda, jemgyýetçilik-syýasy durmuşa beejek zyýanyna ünsi çekmek isleýäriň.

Biz elmydama adalatyň, hukugyň tarapynda durarys.

Biz elmydama gumanistligimizi saklap galarys.

Biz elmydama bişişen pozisiýada durmagymyza dowam ederis.

Biz elmydama garşy çykýandygymyzy ýazarysam, aýdarysam.

Emma, duşmançylyga-öç almaga boýun egilse, ine, şonda ýeňliş gutulgysyz bolar, syýasat beýlede dursun: häkimiýeti, özüňizi-häsiýetiňizi ýitirersiňiz! Aňňyzyň, duýgyňyzyň hapalanmagyna ýol bermäň, haýyş.

Gurulan pyrryldagyň netijesinde iki ýyl türmede ýatyp çykanymda «Siliwri» türmesiniň önünde şeýle diýipdim:

“- Içimde hiç kime garşy öýke-kine, duşmançylyk ýok, hiç kime

ýigrenç ýok, emma içimde çäksiz gahar-gazap bar.”

Unutmaň:

Jöhitleriň gettolaşdyrylmagy ýok ediş-ölüm lagerleriniň ilkinji ädimidi.

Ýurdumyzy gettolaşdyрмаň.

Eýjejik Muželiň başyna gelenleri unutmaň.

Gürrüňsiz, tankyt ediň, ýöne aýyplamaň.

Gürrüňsiz, jedelleşiň, ýöne özüňizçe sud etmäň.

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 13.05.2022 ý. Publisistika